

A MÓRA FERENC MÚZEUM

ÉVKÖNYVE

1978/79

1

SZEGED, 1980

JAHRBUCH DES MÓRA-FERENC-MUSEUMS, SZEGED (UNGARN)
ANNALES DU MUSÉE FERENC MÓRA, SZEGED (HONGRIE)
ЕЖЕГОДНИК МУЗЕЯ ИМ. ФЕРЕНЦ МÓРА, СЕГЕД (ВЕНГРИЯ)

Barna László, Dömötör János, Juhász Antal, Szelesi Zoltán, T. Knotik Márta, Zombori István
közreműködésével

1999

szerkeszti
TROGMAYER OTTÓ

Technikai szerkesztő
H. KISS JUDIT

A borítólapot *Mayer Gyula* tervezte

HU ISSN 0563-0525

Kiadja a Móra Ferenc Múzeum
Felelős kiadó: Dr. Trogmayer Ottó
80-4873 — Szegedi Nyomda
Felelős vezető: Dobó József igazgató
Készült monoszédéssel, íves magasnyomással 40,25 A/5 ív terjedelemben
Példányszám: 625
Készült az MSZ 5601-59 és az MSZ 5602-55 szabvány szerint

TARTALOMJEGYZÉK

СОДЕРЖАНИЕ

INHALT

SOMMAIRE

In Memoriam Dr. Bálint Alajos (1902—1983)	3
In Memoriam Dr. Gallé László (1908—1980)	5
In Memoriam Bakonyi Tibor (1934—1982)	7
Tisztelegő szavak Bálint Sándor temetésén (<i>Trogmayer Ottó emlékezésére</i>)	11
Gondolatok Bálint Sándor temetésén (<i>Tálasi István búcsúvétele</i>)	13
Juhász Antal: A szegedi közlegelő bérbeadásának kezdetei	19
<i>Anfangsperiode der Waidenmiete in Szeged</i>	45
Tóth Ferenc: A makói parasztgazdaságok ellátottsága 1781-ben	47
<i>Gerätenvorrat der Bauernwirtschaften in Makó 1781</i>	93
Börcsök Vince: Adatok a pálinkafőzés és fogyasztás hagyományaihoz Szegeden és környékén ..	95
<i>Angaben zu der Schnapsbrennerei und dem Brandtweingenuß in Szeged und der Umgebung</i>	112
T. Knotik Márta: A Csongrád megyei fényképészet kezdetei 1859—1879	113
<i>Anfänge der Photographietätigkeit in Komitat Csongrád (1859—1879)</i>	172
Martin György: A sándorfalvi Kiss Mátyás tánca	173
<i>Der Tanz von Mátyás Kiss aus Sándorfalva</i>	194
Téglásy Imre: A hungarus-tudat kifejeződése Fiala Jakab „Szegedis” című epülliójában	195
<i>Jakab Fialas Kleinpos „Szegedis” als Ausdruck des Hungarus-Bewusstseins</i>	205
Zombori István: Idegen népek — magyar emberek. Ács Gedeon naplójának néprajzi és földrajzi vonatkozásai	207
<i>Foreign Peoples — Hungarians (Geographical and Folkloric References of Gedeon Ács's</i> <i>Diary)</i>	230
Sipos József: A Kisgazdapárt és a Teleki-kormány lemondása	233
<i>Die Kleinlandwirteparteien und der Sturz Telekis</i>	257
Sárközi István: Adalékok az 1930—1933-as évek szegedi kommunista pereinek történetéhez ..	259
<i>Судебные приговоры против коммунистов в городе Сегед (Венгрия) в 1930-1933 г.</i> ..	284
Hegedűs, Katalin: Two New Enthroned Idols from Szegvár-Tűzköves	287
Trogmayer Ottó: Újabb adatok a vonaldíszes kerámia relatív időrendjéhez	297
<i>Neue Beiträge zur relativen Chronologie der Linearkeramik</i>	301
Visy, Zsolt: Römische Schnellwaage im Museum von Szentes	303
Jakab Béla: Újabb tojáshéjlelet-vizsgálatok eredményei. Longobard és avar kori leletanyag vizs- gálata	311
<i>Neuere Eierschalefund-Untersuchungen</i>	322
Kürti Béla: Honfoglalás kori magyar temető Szeged—Algyőn	323
<i>Ein ungarisches Gräberfeld aus der Landnahmezeit in Szeged — Algyő</i>	346
Nagy Ádám: Huszadik századi pénzlelet Sándorfalváról	349
<i>Münzfund von Sándorfalva aus dem 20. Jahrhundert</i>	356
Szelesi Zoltán: Csáky József utolsó évtizede	357
<i>Les dix dernières années de Joseph Csáky</i>	390
† Vinkler László: Művészet és mitológia	393
<i>Kunst und Mythologie</i>	410
Csongor Győző: Természetvédelmi feladataink Szeged környékén II. Vadontermő orchideák ..	411
<i>Unsere Naturschutzaufgaben in der Gegend um Szeged. Orchideen auf den Wiesen</i>	424
Gaskó Béla: Adatok a Szeged-körtöltés melletti erdősav Cerambycida-faunájához	425
<i>Angaben zur Cerambycida-Fauna im Waldstreifen am Szegediner Kreisschutzdamm</i>	453
Szell Antal: Az 1978. évi őszi madárvonulás a szegedi Fehértón	455
<i>Vogelzug am Fehértón (Weißen See) bei Szeged im Herbst 1978</i>	459

In Memoriam

DR. BÁLINT ALAJOS
1902—1983

1983. március 30-án elhunyt Bálint Alajos, a Csongrád megyei Múzeumok egykori igazgatója. Több mint 40 évet átfogó alkotó munkáját ásatások, tanulmányok, kiállítások sora jelentették, újjászervezett, újjáépített, kibővített múzeumok jelzik, s ezenkívül széles körű társadalmi tevékenység is: mindez maradandó nyomot hagyott a múzeumügy területén.

Kortársak, tanítványok, utódok számára álljon itt tanulságul a curriculum vitae.

1902 július 4-én Lugoson született. Elemi és középiskolai tanulmányait Makón végezte, majd 1921-ben a szegedi egyetemre iratkozott be történelem-földrajz szakra. Bölcsészdoktori szigorlatot 1925-ben tett. Ettől kezdve a szegedi egyetem Régiség-tudományi Intézetében előbb díjas gyakornok, 1930-tól tanársegéd, 1936-tól pedig adjunktus.

A szegedi egyetemen töltött évek alatt elpusztult délföldi templomok s a hozzájuk tartozó temetők feltárásával e területen úttörő munkát végzett. Az ásatások eredményeit feldolgozó publikációi a Szegedi Dolgozatok hasábjain jelentek meg. Talán a mai topográfiai munkák első hírnöke volt az általa összeállított „Csanád, Arad, Torontál megye régészeti katasztere”.

1939-től a kassai Rákóczi Múzeumban működött, majd 1945 után, hogy Kassáról visszatelepült, Bálint Alajost a Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsa és a KOF a Kecskeméti Városi Múzeumhoz osztotta be. Miniszteri biztosi minőségben számba vette a múzeumokat és műemlékeket ért károkat Cegléd, Nagykőrös, Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskőrös, Kalocsa, Szeged, Makó, Hódmezővásárhely városokban és irányította a helyreállítási munkálatokat Cegléden, Nagykőrösön és Kecskeméten. Neki kellett megszerveznie a Csongrád, Békés, Csanád, Bács-Bodrog és Pest megyék területén a magángyűjtemények biztonságba helyezését. Részt vett a székesfehérvári István király Múzeum újjárendezési munkálataiban is.

1949 decemberétől 1968 decemberéig Szegeden volt múzeumigazgató. Igazgatása alatt a múzeum két új szárnyal bővült, helyreállították és kiállítási célokra alkalmassá tették a szegedi vármaradványt. Korszerű kiállításokat készítettek; Bálint Alajos több mint 25 állandó kiállítás munkálatait irányította. Újjászervezte a szegedi Képtár anyagát, s azt is lehetővé tette, hogy folyamatosan ideiglenes kiállítások adjanak hírt az ország képzőművészeti életéről. A Móra Ferenc Múzeumot igazán második otthonának érezte. Dolgozószobájának ablakait sokan láthatták világosnak jóval a hivatalos órák után is.

Kassai tartózkodása alatt Vizsolyban ásatott. A felszabadulás utáni jelentős ásatásait Nyársapát, Kiskunfélegyháza, Diósgyőr, Esztergom-Szentkirály, Tápé, Nagylak, Földeák, Dorozsma, Pusztaszer, Röske, Kübekháza középkori lelőhelyein végezte.

Tudományszervezési munkái közül kiemelkedik a „Móra Ferenc Múzeum Évkönyve” tudományos folyóirat megindítása, az említett ásatásokról szóló tanulmányai is itt jelentek meg. Munkaközösséget szervezett, mely feldolgozta a miskolci múzeumban levő Muhi pusztai anyagot, mely önálló kiadványként jelent meg.

Múzeumi munkásságának elismeréséül a „Szocialista Kultúráért” és a „Munka Érdemrend” kitüntetésekkel jutalmazták.

1958-tól 1966-ig meghívott előadóként középkori tárgyú kollégiumokat tartott a szegedi József Attila Tudományegyetemen. Előadásai a magyar honfoglalás koráról, a középkori magyar falukutatásokról, a középkori építészet kérdéseiről szóltak. Előadásait a szegedi múzeum tárgyi anyagának bemutatásával szemléltette. 1964-ben eredményes oktatói munkájának elismeréséül c. egyetemi docensnek nevezték ki.

Oldalakat tenne ki, ha felsorolnánk azt a széles körű társadalmi tevékenységet, mellyel a múzeumügy országos és helyi elismeréséhez jelentős mértékben hozzájárult. 1968 telén közszeretettől, megbecsüléstől övezve vonult nyugdíjba, s még bő 12 év jutott neki osztályrészül, szerettei körében, az otthonossá vált város díszletei között.

Bálint Alajos munkásságát méltatva úgy érezni: e gazdag, tevékeny élet, melyből csaknem fél évszázad telt el a múzeumügy, a közügy szolgálatában, — a költőt idézve — valóban „áldomás” volt Bálint Alajos számára, és derekas „férfimunka”.